

सन्मित्र सहकारी बँक लि.

मुख्य कार्यालय : २००, डांगमाळी आळी, हडपसर, पुणे - २८.

फोन : ०२०-२६८७०८०४, २६८७०५०४, २६८७३४००

रजि. नं. : पी. एन. ए. / बी. एन. के. २०७ लायसेंस नं. : यूबीडी. एमएच. १५८९ पी.

ssbl@sanmitrabankhadapsar.com

www.sanmitrabankhadapsar.com

सोनेतारण कर्ज धोरण सन २०२५ – २०२६

व

Standing Operating
Procedure (SOP)

"प्रमाणित कार्यपद्धती"

सन्मित्र सहकारी बँक लि.

मुख्य कार्यालय : २००, डांगमाळी आळी, हडपसर, पुणे - २८.

फोन : ०२०-२६८७०८०४, २६८७०५०४, २६८७३४००

रजि. नं. : पी. एन. ए. / बी. एन. के. २०७ लायसेंस नं. : यूडोडी. एमएच. १५८१ पी.

✉ ssbl@sanmitrabankhadapsar.com

www.sanmitrabankhadapsar.com

दिनांक 30.07.2025

विषय : सोनेतारण कर्जाबाबत धोरण

अहवाल वर्ष 2025-2026 दिनांक 01.08.2025 पासून लागू

संचालक मंडळ सभा दि.11.06.2025 चे ठराव क्र. 3 नुसार मंजुरी

संदर्भ: रिझर्व बँकेचे या संदर्भात परिपत्रक दिनांक 06.06.2025

अ. परिचय

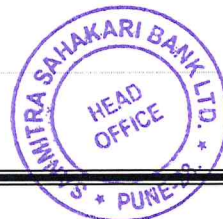
१. व्यापक मॅक्रो-प्रुडेन्शियल चिंतांमुळे तसेच सोन्याच्या सट्टेबाजी आणि अनुत्पादक स्वभावामुळे रिझर्व्ह बँकेने सोन्याच्या बुलियनसारख्या प्राथमिक सोन्यावर कर्ज देण्यावर निर्बंध घातले आहेत. तथापि, कर्जदारांच्या अल्पकालीन वित्तपुरवठा गरजा पूर्ण करण्यासाठी नियमन केलेल्या बँकांना सोन्याचे दागिने, दागिने आणि नाण्यांच्या तारण सुरक्षेवर कर्ज देण्याची परवानगी देण्यात आली आहे. अशा कर्जासाठी विवेकपूर्ण आणि आचारसंहिता संबंधित नियम वेगवेगळ्या बँकांसाठी वेगवेगळ्या वेळी जारी करण्यात आले आहेत. अशा कर्जाचे नियमन करण्याचे मुख्य तत्त्वज्ञान वेगवेगळ्या बँकांसाठी सारखेच असले तरी, बँकांसाठीच्या आदेशांमध्ये आणि जोखीम घेण्याच्या क्षमतांमध्ये फरक असल्यामुळे काही पैलूंमध्ये नियम बदलतात. विद्यमान नियम इतर गोष्टींबरोबरच, कर्जदारांना निष्क्रिय ठेवलेल्या सोन्याचे दागिने, दागिने किंवा नाणी वापरून त्यांच्या घट्ट तरलतेच्या परिस्थितीतून बाहेर पडण्याचा मार्ग प्रदान करण्याच्या उद्देशाने मार्गदर्शन करतात, त्याच वेळी कर्जदारांसाठी जोखीम संबोधित करतात. चांदीच्या तारणावर कर्ज देण्याबाबत भूतकाळात जारी केलेल्या काही नियमांमध्ये अशाच प्रकारच्या चिंता आणि उद्दिष्टे मार्गदर्शन करतात.

२. बँकिंग नियमन कायदा, १९४९ च्या कलम २१, ३५अ आणि ५६; रिझर्व्ह बँक ऑफ इंडिया कायदा, १९३४ च्या कलम ४५जेए, ४५एल आणि ४५एम; आणि राष्ट्रीय गृहनिर्माण बँक कायदा, १९८७ च्या कलम ३०अ, ३२ आणि ३३ द्वारे प्रदान केलेल्या अधिकारांचा वापर करून, भारतीय रिझर्व्ह बँक (यापुढे रिझर्व्ह बँक म्हटले जाईल) सार्वजनिक हितासाठी आणि ठेवीदारांच्या हितासाठी असे करणे आवश्यक आणि योग्य आहे याची खात्री पटल्यानंतर, येथे नमूद केलेल्या या सूचना जारी केलेल्या आहेत.

ब. व्याप्ती

हे निर्देश, अन्यथा निर्दिष्ट केल्याशिवाय, वापर किंवा उत्पन्न निर्मितीच्या उद्देशाने (शेती कर्जासह) खाली नमूद केलेल्या बँका द्वारे देऊ केलेल्या सर्व कर्जांना लागू होतील जिथे पात्र सोने किंवा चांदी तारण म्हणून स्वीकारले जाते.

- व्यावसायिक बँका (लघु वित्त बँका, स्थानिक क्षेत्रातील बँका आणि प्रादेशिक ग्रामीण बँकांसह, परंतु पेमेंट बँका वगळून).

- ii. प्राथमिक (शहरी) सहकारी बँका (UCBs) आणि ग्रामीण सहकारी बँका (RCBs), म्हणजेच राज्य सहकारी बँका (StCBs) आणि केंद्रीय सहकारी बँका (CCBs).
- iii. सर्व बिगर-बँकिंग वित्तीय कंपन्या (एनबीएफसी), ज्यामध्ये गृहनिर्माण वित्त कंपन्या (एचएफसी) समाविष्ट आहेत.

क. पात्र तारणावर सर्व कर्जांना लागू असलेल्या सामान्य अटी

३. विद्यमान निर्देशानुसार आवश्यक असलेल्या कर्जदाराच्या कर्ज धोरणामध्ये इतर गोष्टींबरोबरच, या निर्देशांमध्ये परिभाषित केल्याप्रमाणे पात्र तारणावर कर्जाच्या पोर्टफोलिओसाठी योग्य एकल कर्जदार मर्यादा आणि एकूण मर्यादा समाविष्ट असतील; अशा कर्जासाठी परवानगी असलेले कमाल LTV प्रमाण; LTV प्रमाणाचे उल्लंघन झाल्यास करावयाची कारवाई; मूल्यांकन मानके आणि निकष; आणि सोने आणि चांदीच्या शुद्धतेचे मानक. प्राधान्य क्षेत्रातील कर्ज अंतर्गत वर्गीकृत करण्यासाठी प्रस्तावित कर्जासाठी मिळवण्यासाठी आणि राखण्यासाठी योग्य कागदपत्रे देखील धोरणात समाविष्ट असतील.

४. धोरणांतर्गत तयार केलेल्या धोरण/मानक कार्यपद्धती (एसओपी) मध्ये तपासणी प्रक्रियेशी संबंधित आचारसंहिता संबंधित पैलूंचा समावेश असेल; सोने आणि चांदी परीक्षक किंवा मूल्यांकनकर्ता नियुक्त करण्यासाठी निकष/पात्रता; पात्र तारणाच्या लिलावासाठी ट्रिगर इव्हेंट आणि कर्जदाराला लिलाव सूचना देण्यासाठी वेळ निर्दिष्ट करणारी लिलाव प्रक्रिया; लिलावाची पद्धत; कर्जदार/कायदेशीर वारसांना लिलावापूर्वी कर्जाच्या निपटारा करण्यासाठी दिलेला सूचना कालावधी; लिलावकर्त्याचे पॅनेलिंग; पात्र तारण गमावल्यास किंवा अंतर्गत लेखापरीक्षणादरम्यान किंवा अन्यथा पात्र तारणाच्या प्रमाणात किंवा शुद्धतेमध्ये कोणताही बिघाड किंवा विसंगती झाल्यास अनुसरण करावयाची प्रक्रिया, ज्यात तारण परत करण्याच्या किंवा लिलावाच्या वेळी देखील समाविष्ट आहे, आणि अशा प्रकरणांमध्ये कर्जदार/कायदेशीर वारसांना योग्य भरपाई द्यावी लागेल, ती करण्यासाठी वेळमर्यादा इ.

५. विद्यमान मार्गदर्शक तत्वांनुसार आवश्यकतेनुसार, कर्जदाता त्याच्या क्रेडिट जोखीम व्यवस्थापन चौकटीचा भाग म्हणून पात्र तारणावर कर्ज देण्यासाठी योग्य दृष्टिकोन ठरवू शकतो, जो लहान कर्जासाठी प्रमाण आणि सुलभतेच्या तत्वाशी सुसंगत असेल. तथापि, पात्र तारणावर कर्जाची एकूण रक्कम जर कर्जदाराला ₹२.५ लाखांपेक्षा जास्त असेल तर कर्जदाराच्या परतफेडी क्षमतेचे मूल्यांकन यासह तपशीलवार क्रेडिट मूल्यांकन केले जाईल.

६. बँक कर्जदाराच्या औपचारिक विनंतीनुसार आणि परिच्छेद ५ नुसार क्रेडिट मूल्यांकनाच्या अधीन राहून, विद्यमान कर्जाचे नूतनीकरण करू शकतो किंवा टॉप-अप कर्ज मंजूर करू शकतो. अशा नूतनीकरण किंवा टॉप-अपला केवळ परवानगी असलेल्या एलटीव्हीमध्येच परवानगी असेल आणि जर कर्ज मानक म्हणून वर्गीकृत केले असेल तर. शिवाय, बुलेट रिपेमेंट कर्जाचे नूतनीकरण केवळ जमा झालेले व्याज, जर असेल तर, व्याज भरल्यानंतरच परवानगी असेल. बँकेने खात्री करावी की असे नूतनीकरण आणि टॉप-अप त्याच्या कोअर बँकिंग सिस्टम किंवा कर्ज प्रक्रिया प्रणालीमध्ये स्पष्टपणे ओळखण्यायोग्य असतील.

निर्बंध आणि मर्यादा

७. बँक प्राथमिक सोने किंवा चांदी किंवा प्राथमिक सोने किंवा चांदीद्वारे समर्थित आर्थिक मालमतेवर, उदा. एक्सचेंज-ट्रेडेड फंड्स (ETFs) किंवा म्युच्युअल फंड्सच्या युनिट्सवर कोणताही आगाऊ किंवा कर्ज देणार नाही.

बँक अशा ठिकाणी कर्ज देऊ शकत नाही जिथे तारणाची मालकी संशयास्पद असेल. कर्ज खातेदार हा पात्र तारणाचा योग्य मालक आहे हे सिद्ध करण्यासाठी सर्व प्रकरणांमध्ये कर्जदाराकडून एक योग्य कागदपत्र किंवा घोषणापत्र देणे आवश्यक राहिल. बँकेने ठरवलेल्या मर्यादेपेक्षा जास्त मूल्याच्या एकाच कर्जदाराला पात्र तारणावर अनेक किंवा वारंवार कर्जे मंजूर करणे, हे मनी लॉड्रिंग विरोधी (AML) फ्रेमवर्क अंतर्गत व्यवहार देखरेखीचा भाग म्हणून बारकाईने तपासले जाईल.

८. शाखेने खालील कार्यवाही करू नये:

- बँकेने त्यांच्याकडील गहाण ठेवलेले सोने किंवा चांदी पुन्हा त्याच तारणावर गहाण ठेवून दुसरे कर्ज देवू नये किंवा अन्य कर्जास तारण घेवू नये.
- इतर कर्जदारांना, संस्थांना किंवा व्यक्तींना त्यांच्या कर्जदारांनी तारण म्हणून दिलेले सोने किंवा चांदीचे तारण स्वीकारून कर्ज देवू नये.

९. कर्जाची मुदत: अ) बुलेट रिपेमेंट व मुदत कर्जाच्या स्वरूपातील उपभोग कर्जाचा कालावधी हा १२ महिन्यांपर्यंतच मर्यादित असेल.

१०. दागिने आणि नाण्यांवरील कर्ज खालील बाबींच्या अधीन असेल:

- कर्जदाराला सर्व कर्जासाठी तारण ठेवलेल्या दागिन्यांचे एकूण वजन सोन्याच्या दागिन्यांसाठी १ किलोग्रॅम आणि चांदीच्या दागिन्यांसाठी १० किलोग्रॅमपेक्षा जास्त नसावे.
- कर्जदाराला सर्व कर्जासाठी तारण ठेवलेल्या नाण्यांचे एकूण वजन सोन्याच्या नाण्यांच्या बाबतीत ५० ग्रॅम आणि चांदीच्या नाण्यांच्या बाबतीत ५०० ग्रॅमपेक्षा जास्त नसावे.

११. सोने तारण कर्जाकरिता महत्तम मर्यादा : एक कर्जदारास सोन्याचे दागिन्यावर द्यावयाचे कर्ज रुपये हे सत्तर लाखाचे वर असू नये.

१२. मंजूरीचे अधिकार: सोन्याचे दागिन्यावर तारण ठेवून कर्ज मंजूरीचे अधिकार हे खालीलप्रमाणे राहतील.

- रुपये पाच लाखापर्यंत - शाखाप्रमुख
- रुपये पाच लाखाचे पुढे मात्र रुपये पंचवीस लाखापर्यंत शाखाप्रमुख आणि कर्ज विभाग प्रमुख, मुख्य कार्यालय संयुक्त.
- रुपये पंचवीस लाखाचे पुढे मात्र जास्तीत जास्त रुपये सत्तर लाखापर्यंत शाखाप्रमुख, कर्ज विभाग प्रमुख आणि मुख्य कार्यकारी अधिकारी संयुक्त.

१३. सोने आणि चांदीच्या तारणाचे मूल्यांकन

तारण म्हणून स्वीकारलेले सोने किंवा चांदीचे मूल्यांकन त्याच्या वास्तविक शुद्धतेची (कॅरेटेज) संबंधित संदर्भ किंमतीवर आधारित केले जाईल. या उद्देशासाठी, (अ) सोने किंवा चांदीसाठी मागील ३० दिवसांमधील त्या विशिष्ट शुद्धतेची सरासरी बंद किंमत, किंवा (ब) सोने किंवा चांदीसाठी, जसे असेल तसे, त्या विशिष्ट शुद्धतेची मागील दिवशीची बंद किंमत, जी इंडिया बुलियन अँड ज्वेलर्स असोसिएशन लिमिटेड (IBJA) किंवा सिक्युरिटीज अँड एक्सचेंज बोर्ड ऑफ इंडिया (SEBI) द्वारे नियंत्रित कमोडिटी एक्सचेंजने प्रकाशित केली आहे, यापैकी कमी किंमत वापरली जाईल. जर विशिष्ट शुद्धतेसाठी किंमत माहिती थेट उपलब्ध नसेल, तर कर्जदाता जवळच्या उपलब्ध शुद्धतेसाठी उपलब्ध प्रकाशित किंमत वापरेल आणि मूल्यांकन करण्यासाठी त्याच्या वास्तविक शुद्धतेवर आधारित तारणाचे वजन प्रमाणानुसार समायोजित करेल.

१४. मूल्यांकनाच्या उद्देशाने, पात्र तारणात असलेल्या सोन्याचे किंवा चांदीचे फक्त अंतर्गत मूल्य मोजले जाईल आणि त्यात मौल्यवान दगड किंवा रत्ने यासारखे इतर कोणतेही मूल्य घटक जोडले जाणार नाहीत.

कर्ज ते मूल्य गुणोत्तर (LTV)

१५. पात्र तारणावर उपभोग कर्जाच्या बाबतीत कमाल LTV प्रमाण खालील तक्त्यामध्ये दिल्याप्रमाणे LTV प्रमाणापेक्षा जास्त नसावे:

एकूण उपभोग कर्जाची रक्कम प्रति कर्जदार	कमाल LTV प्रमाण
₹ २.५० लाखापर्यंत	७८ टक्के
₹ २.५० लाख चे पुढे आणि ₹५ लाखापर्यंत	७३ टक्के
₹ ५ लाख चे पुढे रुपये ७०.०० लाख पर्यंत	६८ टक्के

१६. कर्जाच्या संपूर्ण कालावधीत निर्धारित एलटीव्ही प्रमाण ८५ टक्क्याचे आतमध्ये सतत राखले जाईल.

F. आचारसंहितेशी संबंधित पैलू

❖ सोने आणि चांदीच्या तारणाचे मूल्यांकन आणि मूल्यांकन करण्यासाठी प्रक्रियेचे मानकीकरण

१७. बँकेने सोने आणि चांदीच्या तारणाची शुद्धता, त्याचे वजन (एकूण तसेच निव्वळ) इत्यादी तपासण्यासाठी एक प्रमाणित प्रक्रिया आखली आहे याची खात्री करावी. ही प्रक्रिया त्याच्या सर्व शाखांमध्ये कोणत्याही विचलनाशिवाय सर्व तपासणी प्रक्रियांसाठी एकसमानपणे स्वीकारली जाईल.

१८. बँकेने पात्र तारणाच्या सोन्या-चांदीच्या प्रमाणाचे निव्वळ वजन निश्चित करण्यासाठी स्वीकारलेली पद्धत आणि LTV गुणोत्तर निश्चित करण्यासाठी पात्र तारणाच्या सोन्या-चांदीच्या प्रमाणाचे मूल्यांकन करण्यासाठी वापरलेली किंमत त्यांच्या वेबसाइटवर प्रदर्शित करण्यात येईल.

१९. कर्ज मंजूर करताना तारण तपासणी करताना कर्जदाराची उपस्थिती सुनिश्चित करावी लागेल. तपासणी प्रक्रियेचा भाग म्हणून दगडाचे वजन, बांधणी इत्यादींशी संबंधित वजावटी कर्जदाराला समजावून सांगितल्या पाहिजेत आणि जारी करावयाच्या प्रमाणपत्रात तपशील समाविष्ट केले पाहिजेत.

२०. तारण ठेवल्यानंतर, सोने किंवा चांदी तारण हरवल्यास आणि अंतर्गत लेखापरीक्षणादरम्यान किंवा परतफेड करताना किंवा तारणाच्या लिलावाच्या वेळी आढळून आलेल्या प्रमाण किंवा शुद्धतेमध्ये कोणताही बिघाड किंवा तफावत आढळल्यास, त्याची नोंद केली जाईल आणि कर्जदार/कायदेशीर वारसांना त्वरित कळवली जाईल. पॉलिसी किंवा एसओपीनुसार परतफेड किंवा भरपाई करण्याची प्रक्रिया देखील कर्जदार/कायदेशीर वारसांना कळवली जाईल.

❖ कागदपत्रे आणि संप्रेषणाचे मानकीकरण

२१. कर्ज देणाऱ्याच्या सर्व शाखांमध्ये दस्तऐवजीकरण प्रमाणित केले जाईल.

२२. कर्ज करारात तारण म्हणून घेतलेल्या पात्र तारणाचे वर्णन, अशा तारणाचे मूल्य, लिलाव प्रक्रियेचे तपशील आणि पात्र तारणाच्या लिलावासाठी कारणीभूत परिस्थिती, लिलाव होण्यापूर्वी कर्जदाराला कर्जाची परतफेड किंवा सेटलमेंटसाठी दिलेला सूचना कालावधी, कर्जाची पूर्ण परतफेड किंवा सेटलमेंट झाल्यानंतर तारण पात्र तारण सोडण्याची वेळ, तारण पात्र तारणाच्या लिलावातून अतिरिक्त रक्कम परत करणे, जर असेल तर, आणि इतर आवश्यक तपशील समाविष्ट असतील. कर्जदाराने देय असलेले सर्व लागू शुल्क, ज्यात परख, लिलाव इत्यादींशी संबंधित शुल्क समाविष्ट आहेत, ते कर्ज करार आणि की फॅक्ट स्टेटमेंट (KFS) मध्ये स्पष्टपणे समाविष्ट केले जातील.

२३. पात्र तारण स्वीकारताना, बँकेने तारणाच्या तपासणीबद्दल त्याच्या लेटरहेडवर एक प्रमाणपत्र किंवा ई-प्रमाणपत्र तयार करावे आणि त्यात शुद्धता (कॅरेटच्या बाबतीत); पात्र तारणाचे एकूण वजन; त्यात सोन्याचे किंवा चांदीचे निव्वळ वजन आणि दगड, लाख, मिश्रधातू, तार, बांधणी इत्यादींच्या वजनाशी संबंधित वजावटी, जर असतील तर; तारणात आढळलेले नुकसान, तुटणे किंवा दोष, जर असतील तर; तारणाची प्रतिमा; आणि मंजूरीच्या वेळी मिळालेल्या तारणाचे मूल्य प्रमाणपत्र किंवा ई-प्रमाणपत्राची एक प्रत कर्जाच्या कागदपत्रांचा भाग म्हणून ठेवली जाईल आणि दुसरी प्रत कर्जदाराला त्यांच्या पावतीखाली दिली जाईल.

२४. कर्जदाराशी सर्व संवाद, विशेषतः कर्जाच्या अटी आणि शर्ती, किंवा कर्जदाराच्या किंवा कर्जदाराच्या हितावर परिणाम करणारे इतर महत्वाचे संवाद, त्या प्रदेशाच्या भाषेत किंवा कर्जदाराने निवडलेल्या भाषेत असतील. अशिक्षित कर्जदारासाठी, बँकेचा कर्मचारी नसलेल्या साक्षीदाराच्या उपस्थितीत महत्वाच्या अटी आणि शर्ती स्पष्ट केल्या पाहिजेत.

जी. संपार्श्विक व्यवस्थापन

❖ तारणाची हाताळणी आणि साठवणूक

२५. बँकेमध्ये सोने किंवा चांदीच्या तारणावर कर्ज मंजूर केलेल्या प्रत्येक शाखेत आवश्यक पायाभूत सुविधा आणि सुविधा उपलब्ध करून दिल्या आहेत आणि योग्य सुरक्षा उपाययोजना केल्या आहेत.

२६. शाखेमध्ये हे सुनिश्चित करावे की सोने आणि/किंवा चांदीचे तारण फक्त त्याच्या शाखांमध्ये आणि फक्त शाखेच्या कर्मचाऱ्यांद्वारे हाताळले जाईल.

२७. शाखेने तारण फक्त त्याच्या कर्मचाऱ्यांद्वारे व्यवस्थापित केलेल्या आणि सोने आणि चांदी साठवण्यासाठी योग्य असलेल्या सुरक्षित ठेवी असलेल्या शाखांमध्येच साठवावे. सामान्यतः, अशी कर्ज अशा शाखांकडून दिली जाणार नाहीत ज्यांच्याकडे तारण पात्र तारण साठवण्यासाठी योग्य सुरक्षित सुविधा नाही.

२८. शाखा स्थलांतरित झाल्यास किंवा बंद झाल्यास अपवादात्मक कारणांमुळे बँकेने त्याच्या धोरणानुसार घालून दिलेल्या प्रक्रियेनुसार तारण पात्र वस्तू एका शाखेतून दुसऱ्या शाखेत नेले जाऊ शकते.

२९. बँकेने पात्र तारण साठवण्यासाठी असलेल्या प्रणालींच्या पर्याप्ततेचा वेळोवेळी आढावा घ्यावा, संबंधित कर्मचाऱ्यांना प्रशिक्षण देण्यात येईल, आणि सर्व प्रक्रियांचे अंतर्गत ऑडिट केले जाईल, जेणेकरून त्यांचे काटेकोरपणे पालन केले जाईल.

३०. अंतर्गत लेखापरीक्षणाचा भाग म्हणून, शाखाधिकारी यांनी त्याच्याकडे तारण ठेवलेल्या सोन्या-चांदीच्या तारणाची वेळोवेळी अचानक पडताळणी करावी आणि त्याची नोंद ठेवावी. कर्ज करारात कर्जदाराची संमती मिळविण्यासाठी एक कलम समाविष्ट केला पाहिजे ज्यामध्ये कर्जाच्या कालावधीत त्यांच्या अनुपस्थितीतही तारण पात्र तारणाची तपासणी करणे समाविष्ट आहे. कर्ज मंजूर करताना कर्जदाराला ही बाब विशेषतः कळवली पाहिजे.

❖ परतफेड केल्यानंतर तारणाची सुटका

३१. कर्जदार कर्जदार/कायदेशीर वारसांना त्याच दिवशी तारण म्हणून ठेवलेली पात्र तारण वस्तू परत करेल, खातेदाराने वस्तू न नेल्यास कोणत्याही परिस्थितीत, कर्जाची पूर्ण परतफेड झाल्यानंतर जास्तीत जास्त सात कामकाजाच्या दिवसाचे आतमध्ये सदर वस्तू हि खातेदारास परत करणे हि जबाबदारी शाखाधिकारी यांची राहिल.

❖ लिलाव प्रक्रियेत पारदर्शकता

३२. बँकेने कर्जदाराला/कायदेशीर वारसांना, लागू असल्यास, कर्जाची परतफेड करण्यासाठी किंवा निकाली काढण्यासाठी उपलब्ध असलेल्या संपर्क माध्यमांद्वारे पुरेशी सूचना द्यावी. दोन्ही परिस्थितींमध्ये सूचनेची प्रत आणि त्याची पावती रेकॉर्डवर ठेवली पाहिजे. जर बँक सर्वोत्तम प्रयत्न करूनही आणि सार्वजनिक सूचना जारी केल्यानंतरही कर्जदार/कायदेशीर वारसांना शोधण्यात अयशस्वी झाली, तर सार्वजनिक सूचना जारी झाल्यापासून एक महिन्याचा कालावधी उलटून गेल्यानंतर तर त्या वस्तू लिलाव प्रक्रियेस पात्र राहतील.

३३. शाखेने एक पारदर्शक लिलाव प्रक्रिया राबवावी, ज्यामध्ये इतर गोष्टींबरोबरच, किमान दोन वर्तमानपत्रांमध्ये, एक प्रादेशिक भाषेत आणि दुसरे राष्ट्रीय दैनिकात जाहिराती देऊन जनतेला लिलावाची घोषणा करणे समाविष्ट असेल.

३४. तारण पात्र लिलाव प्रक्रिया बँकेकडून केवळ आवश्यक अनुभव आणि/किंवा प्रशिक्षण असलेल्या त्याच्या कर्मचाऱ्यांद्वारे किंवा बँकेने त्याच्या धोरणानुसार पॅनेलवर नियुक्त केलेल्या लिलावकर्त्यांद्वारे लिलाव केला जाईल. ज्या प्रकरणांमध्ये बँकेकडून त्यांच्या कर्मचाऱ्यांद्वारे लिलाव केले जातात, तेथे

प्रादेशिक/नियंत्रक अधिकाऱ्यांकडून नियतकालिक आधारावर अचानक भेटी, अंतर्गत ऑडिट अंतर्गत कव्हर इत्यादी आवश्यक सुरक्षा उपाय केले जातील.

३५. शाखेने लिलावाच्या वेळी सोने आणि चांदीच्या तारणासाठी राखीव किंमत जाहीर करावी, जी त्याच्या सध्याच्या मूल्याच्या ९० टक्क्यांपेक्षा कमी नसावी

परंतु जर लिलाव दोनदा अयशस्वी झाले तर, त्याच्या सध्याच्या मूल्याच्या ८५ टक्क्यांपेक्षा कमी नसलेली राखीव किंमत स्वीकारली जाईल.

३६. पहिला लिलाव प्रत्यक्षरित्या त्याच शाखेमध्ये आयोजित केला जाईल जिथे कर्ज देणारी शाखा आहे. तथापि, पहिला लिलाव अयशस्वी झाल्यास, कर्ज देणारा लगतच्या शाखेमध्ये किंवा मुख्य कार्यालयामध्ये लिलाव करू शकतो किंवा ऑनलाइन लिलाव करू शकतो.

३७. धोरणानुसार, कर्ज देणारा किंवा त्याच्या संबंधित पक्षांनी, सेवकांनी, मुल्यांकन कर्त्याने लिलावात सहभागी होऊ नये जेणेकरून हितसंबंधांचा कोणताही संभाव्य संघर्ष होणार नाही.

३८. लिलावानंतर, कर्ज देणाऱ्याने लिलावात मिळालेल्या किंमतीची आणि कर्जदार/कायदेशीर वारसांना समायोजित केलेल्या देयकांची संपूर्ण माहिती देणे अनिवार्य आहे. सोने किंवा चांदीच्या तारणाच्या लिलावातून अतिरिक्त रक्कम, जर असेल तर, संपूर्ण लिलाव रक्कम मिळाल्याच्या तारखेपासून जास्तीत जास्त सात कामकाजाच्या दिवसांच्या आत कर्जदार/कायदेशीर वारसांना परत केली जाईल. कर्ज कराराच्या अटीनुसार कर्ज देणारा तोटा, जर असेल तर, भरून काढू शकतो.

❖ भरपाई

३९. कर्जाच्या कालावधीत कर्जदाराने तारण ठेवलेल्या पात्र तारणाचे कोणतेही नुकसान केल्यास, दुरुस्तीचा खर्च बँकेने उचलावा.

४०. तारणासाठी पात्र तारण हरवल्यास आणि/किंवा अंतर्गत लेखापरीक्षणादरम्यान किंवा तारण परत करताना किंवा लिलावाच्या वेळी आढळलेल्या प्रमाण किंवा शुद्धतेतील बिघाड किंवा विसंगतीमुळे उद्भवणारे कोणतेही नुकसान झाल्यास, बँक कर्जदार/कायदेशीर वारसांना योग्य भरपाई देतील.

४१. कर्जदाराने कर्जाची पूर्ण परतफेड केल्यानंतर किंवा परतफेड केल्यानंतर तारण ठेवलेल्या तारणाची परतफेड करण्यास विलंब झाल्यास, बँक कर्जदाराला/कायदेशीर वारसांना वरील परिच्छेद ३५ मध्ये नमूद केलेल्या वेळेपेक्षा जास्त विलंब झाल्यास, कर्जदाराला/कायदेशीर वारसांना ₹५,००० च्या दराने भरपाई देईल. जर विलंबास बँक जबाबदार नसेल, तर बँक कर्जदाराला/कायदेशीर वारसांना अशा विलंबाची कारणे कळवेल. शिवाय, कर्जदाराने/कायदेशीर वारसांनी कर्जाची पूर्ण परतफेड केल्यानंतर किंवा परतफेड केल्यानंतर तारण ठेवलेल्या पात्र तारणाची परतफेड करण्यासाठी बँकेकडे संपर्क साधला नसेल, तर बँक कर्जदाराला/कायदेशीर वारसांना पत्रे, नोंदणीकृत ईमेल किंवा एसएमएसद्वारे वेळोवेळी स्मरणपत्रे देईल.

४२. या निर्देशानुसार देण्यात येणारी भरपाई बँकेच्या कोणत्याही लागू कायद्यानुसार इतर कोणतीही भरपाई मिळविण्याच्या अधिकारांना बाधा आणणार नाही.

❖ दावा न केलेले सोने आणि चांदीचे तारण

४३. कर्जाची पूर्ण परतफेड किंवा परतफेड झाल्यापासून दोन वर्षांपेक्षा जास्त काळ बँकेच्या ताब्यात असलेले तारण सोने किंवा चांदीचे तारण हक्क नसलेले मानले जाईल. अशा हक्क नसलेल्या सोने आणि चांदीच्या तारणाच्या बाबतीत कर्जदार/कायदेशीर वारस कुठे आहेत हे शोधण्यासाठी बँक वेळोवेळी विशेष मोहिमा राबवेल.

४४. दावा न केलेल्या सोन्या-चांदीच्या तारणाचा अहवाल ग्राहक सेवा समिती किंवा मंडळाकडे, जसे असेल तसे, सहामाही अंतराने पुनरावलोकनासाठी सादर केला जाईल.

H. इतर सूचना

४५. कर्ज देणाऱ्याने सोने किंवा चांदीच्या तारणावर कर्ज देण्याचे अवास्तव दावे असलेल्या दिशाभूल करणाऱ्या जाहिराती देण्यापासून परावृत्त करावे.

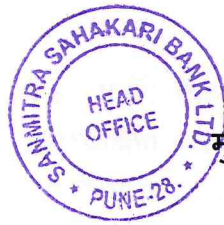
४६. कर्ज देणाऱ्याने हे सुनिश्चित करावे की पात्र तारणावर कर्ज मिळवण्यासाठी आणि/किंवा वसूल करण्यासाठीच्या सर्व व्यवस्था आउटसोर्सिंग आणि वसूलीच्या पद्धतींवरील लागू मार्गदर्शक तत्वांचे पालन करतात.

४७. कर्ज देणारा सामान्यतः कर्जदाराच्या बँक खात्यात कर्ज वाटेल.

४८. बँक हस्तांतरणाच्या बाबतीत, कर्जदात्याने खात्री करावी की:

- कर्जाचे वाटप कर्जदाराच्या खात्यात केले जाते, तृतीय-पक्षाच्या खात्यात नाही आणि
- कर्जाची सेवा, परतफेड इत्यादी कामे बँकेकडून कोणत्याही तृतीय पक्षाच्या पास-थ्रू खात्याशिवाय किंवा पूल खात्याशिवाय थेट कर्जदाराच्या बँक खात्यात केली जातात,

४९. एकाच कर्जदाराला किंवा संबंधित कर्जदारांच्या गटाला एकाच वेळी अनेक कर्जे देणे गैरवापर होण्याची आणि फसवणूक होण्याची शक्यता असते. परिणामी, अशा पद्धतीचे कठोर अंतर्गत लेखापरीक्षण आणि पर्यवेक्षी तपासणी केली जाईल.

मुख्य कार्यकारी अधिकारी

सन्मित्र सहकारी बँक लि.

मुख्य कार्यालय : २००, डांगमाळी आळी, हडपसर, पुणे - २८.

फोन : ०२०-२६८७०८०४, २६८७०५०४, २६८७३४००

रजि. नं. : पी. एन. ए. / बी. एन. के. २०७ लायसेंस नं. : यूबीडी. एमएच. १५८१ पी.

ssbl@sanmitrabankhadapsar.com

www.sanmitrabankhadapsar.com

सोने/चांदीच्या दागिन्यांच्या तारणासाठी

Standing Operating Procedure -SOP

सभासदत्व :

- अ. कर्जदार हा बँकेचा नियमित खातेदार आणि सभासद असणे आवश्यक आहे, त्याने केवायसी कागदपत्रांची पूर्तता केलेली असणे आवश्यक राहिल. सभासद नसल्यास त्यास रुपये १००/- नाममात्र सभासद फी + रुपये २५/- प्रवेश फी भरून घेवून नाममात्र सभासद करून घ्यावे.
- आ. सभासद असल्यास रुपये १,०००/- भाग भांडवल भरून घ्यावे. नाममात्र सभासद असल्यास त्यास कोणतेही ग्राहोपयोगी कर्ज देण्याची मर्यादा ही रुपये एक लाख राहिल, त्यामुळे नाममात्र सभासदास सोने तारणावर देखील रुपये एक लाखापर्यंतच कर्ज देता येईल.
- कर्ज अर्ज फी रुपये ५०/- भरून घ्यावी
 - प्रोसेसिंग फी रुपये NIL
 - सोने कस्टडी फी रुपये रु.२००/-
 - सराफ चार्जस रु.२/- प्रति हजारी

१. दागिन्यांची मालकी :

आपल्या बँकेस योग्यरित्या ओळख झालेल्या व्यक्तींनाच म्हणजे KYC कागदपत्रे पूर्ण आणि ज्ञात व्यक्तीस कर्ज देणे उचित आहे. सोन्याचे दागिने इत्यादी तारणासाठी स्वीकारण्यापूर्वी त्यांच्या मालकीबद्दल स्वतःची खात्री करून घ्यावी. कर्जदाराकडून दागिने त्याची स्वतःची मालमत्ता आहेत आणि ते बँकेकडे तारण ठेवण्याचा त्याला पूर्ण अधिकार आहे असे जाहीर करावे याबाबत घोषणापत्र घ्यावे. बँकेच्या थकबाकीची परतफेड केल्यानंतर दागिने तारणासाठी घेणे आणि संबंधित खातेदारास ते देणे हे कोणताही धोका टाळण्यासाठी शाखाधिकारी यांचे केबिन मध्ये काटेकोरपणे केले पाहिजे.

२. वस्तूचे मूल्यांकन करावयाची पद्धत :

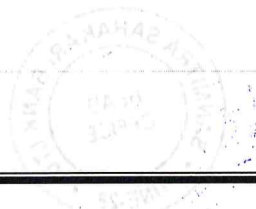
- बँकेकडे तारण ठेवण्याच्या प्रस्तावित सोन्याच्या दागिन्यांचे मूल्यांकन करण्यासाठी प्रत्येक शाखेस मान्यताप्राप्त ज्वेलर्स किंवा सराफाची मूल्यांकनकर्ता म्हणून नियुक्ती केलेली आहे.
- रोख आणि नुकसानभरपाई बाँडच्या स्वरूपात त्याच्याकडून पुरेशी सुरक्षा ठेव रुपये २५,०००/- घेण्यात यावी.

- शक्यतो बँकेच्या आवारातच दागिन्यांचे मूल्यांकन करण्यात यावे, परंतु जेव्हा हे शक्य नसेल तेव्हा शाखेने प्रवासादरम्यान त्यांच्या नुकसानीपासून बचाव करण्यासाठी योग्य ती खबरदारी घ्यावी.
- शाखेने दागिने एका बंद बॉक्समध्ये मूल्यांकनकर्त्याकडे पाठवावेत, ज्याची एक चावी मूल्यांकनकर्त्याकडे आणि दुसरी शाखाधिकारी यांचेकडे ठेवावी.
- शाखाधिकारी यांनी आपल्या समक्ष दागिने वस्तू मोजून बॉक्स मध्ये ठेवून चावीने बॉक्स बंद करावे आणि हा बॉक्स शाखेच्या जबाबदार कर्मचाऱ्याच्या ताब्यात द्यावा. सदर कर्मचारी हा बॉक्स घेवून मूल्यांकन कर्त्याकडे खातेदारासह घेवून जाईल. ह्या कर्मचाऱ्या आणि खातेदारा समक्ष मूल्यांकनकर्ता त्याचेकडील दुसऱ्या चावीने कुलूप उघडून दागिन्याचे वजन करेल आणि पुन्हा ते दागिने बॉक्स मध्ये ठेवून कुलूप लावेल, तो बॉक्स पुन्हा बँकेच्या कर्मचाऱ्याचे ताब्यात देईल. सदर कर्मचारी हा बॉक्स परस्पर शाखाधिकारी यांचे ताब्यात देईल. शाखाधिकारी यांनी बॉक्स खातेदारासमोर स्वतःकडील चावीने उघडून दागिने तपासावेत आणि पुढील कार्यवाही करावी.

3. मूल्यांकन अहवाल :

- कर्ज मंजूर करताना, तारण तपासणी करताना कर्जदाराची उपस्थिती सुनिश्चित करावी लागेल. तपासणी प्रक्रियेचा भाग म्हणून दगडाचे वजन, बांधणी इत्यादींशी संबंधित वजावटी कर्जदाराला समजावून सांगितल्या पाहिजेत आणि जारी करावयाच्या प्रमाणपत्रात तपशील समाविष्ट केले पाहिजेत.
- मूल्यांकनकर्त्याच्या मूल्यांकन प्रमाणपत्रात दागिन्यांचे वर्णन, त्यांची योग्यता, दागिन्यांचे एकूण वजन, दगड, लाख, मिश्रधातू, तार, बांधणी वगळता सोन्याचे निव्वळ वजन आणि प्रचलित बाजारभावानुसार सोन्याचे मूल्य स्पष्टपणे नमूद केले पाहिजे. मूल्यांकनकर्त्याने मूल्यांकन अहवालावर योग्यरित्या स्वाक्षरी केली पाहिजे आणि शाखेने कर्जाच्या हा दाखला कागदपत्रांसोबत ठेवला पाहिजे.
- मूल्यांकनाचे प्रमाणिकरण करण्यासाठी आणि कर्जदारासाठी ते अधिक पारदर्शक बनवण्यासाठी, असे ठरवण्यात आले आहे की, सुरक्षा/संपादित म्हणून स्वीकारल्या जाणाऱ्या सोन्याच्या दागिन्यांचे मूल्यांकन इंडिया बुलियन अँड ज्वेलर्स असोसिएशन लिमिटेड [पूर्वी बॉम्बे बुलियन असोसिएशन लिमिटेड (BBA) म्हणून ओळखले जाणारे] ने उद्धृत केलेल्या मागील ३० दिवसांच्या २२ कॅरेट सोन्याच्या शेवटच्या किमतीच्या सरासरीने करावे लागेल., UCBs भारतीय सिक्युरिटीज अँड एक्सचेंज बोर्डाने नियंत्रित केलेल्या कमोडिटी एक्सचेंजने सार्वजनिकरित्या प्रसारित केलेल्या मागील ३० दिवसांच्या ऐतिहासिक स्पॉट गोल्ड किंमत डेटाचा देखील वापर करू शकतात. जर सोने २२ कॅरेटपेक्षा कमी शुद्धतेचे असेल, तर UCB ने तारणाचे २२ कॅरेटमध्ये रूपांतर करावे आणि तारणाच्या अचूक ग्रॅमचे मूल्य मोजावे. दुसऱ्या शब्दांत, कमी

शुद्धतेच्या सोन्याच्या दागिन्यांचे मूल्यांकन प्रमाणानुसार केले जाईल. मुल्यांकन दर तक्ता मुख्य कार्यालयाकडून दर दिवशी शाखेस कळविण्यात येईल, या दरानुसारच मुल्यांकन ग्राह्य धरावे.

4. सुरक्षेचा रेकॉर्ड :

- कर्जदाराचे पूर्ण नाव, त्याचा राहण्याचा पत्ता, आगाऊ रक्कम आणि दागिन्यांचे तपशीलवार वर्णन सोन्याच्या दागिन्यांच्या रजिस्टरमध्ये नोंदवले पाहिजे जे व्यवस्थापकाने तपासले पाहिजे / स्वाक्षरी केली पाहिजे.
- सोने वस्तू हे खातेदारासमोरच शाखाधिकारी यांनी कापडी पिशवीमध्ये ठेवून ती पिशवी सीलबंद करावी व खातेदाराच्या त्यावर सहया घ्याव्यात आणि स्वतःची सही करावी. हि पिशवी ज्या अधिकारी यांचेकडे तिजोरीच्या चाव्याची जबाबदारी दिलेली आहे त्यांचेकडे सुपूर्त करावी. त्या अधिकाऱ्याने आणि कॅशिअर यांनी संयुक्त पणे सदर पिशवी तिजोरी मध्ये ठेवावी, ती ठेवल्याची नोंद रजिस्टर मध्ये करावी.

5. दागिन्यांचा ताबा :

- प्रत्येक कर्जदाराचे दागिने (किंवा प्रत्येक कर्जाच्या वस्तू) आणि दागिन्यांचे वर्णन, सोने कर्ज खाते क्रमांक, पक्षाचे नाव इत्यादींची यादी लहान कापडी पिशव्यांमध्ये स्वतंत्रपणे ठेवावी. ओळख पटविण्यासाठी कर्ज खाते क्रमांक आणि पक्षाचे नाव दर्शविणारा टॅग बॅगला बांधावा.
- बॅग कर्ज खाते क्रमांकांनुसार ट्रेमध्ये व्यवस्थित ठेवाव्यात आणि स्ट्रॉंग रूममध्ये किंवा संयुक्त ताब्यात असलेल्या अग्निरोधक तिजोरीत ठेवाव्यात.
- याची एक मास्टर चावी हि शाखेतील अधिकारी यांचेकडे राहिल, दुसरी चावी हि कॅशिअर यांचेकडे राहिल. सोने वस्तू ठेवताना/काढताना दोघांचे संयुक्त चावीने तिजोरी उघडण्यात /बंद करण्यात येईल. एकमेकांकडे परस्पर दोन्ही चावी देवू नये.

6. कालावधी :

- सोन्याच्या दागिन्यांवर आगाऊ रक्कम जमा करण्याचा कालावधी साधारणपणे ६ महिने किंवा १ वर्ष इतका मर्यादित असावा.
- कर्जाकरिता मुदत: बुलेट पेमेंट आणि मुदत कर्जाकरिता मुदत ही १२ महिने राहिल.
- नुतनीकरण: बुलेट पेमेंट सोने तारण कर्जाकरिता मुदत ज्या दिवशी संपेल त्या दिवसा पर्यंत येणे असलेले व्याज रक्कम भरून घेवून त्याच दिवशी नुतनीकरण करता येईल. मात्र नुतनीकरण करण्यात येत असलेली मुद्दलाची रक्कम हि त्या दिवशीच्या मुल्यांकन केलेल्या रकमेच्या ८३% पेक्षा जास्त नसावी.
- एका खातेदारास बुलेट पेमेंट रु.२.५० लाखाचे कर्ज दिल्यावर दुसरे बुलेट पेमेंट कर्ज देवू नये.दुसरे दिलेले कर्ज मुदत तारण १२ महिन्याकरिता राहिल

7. मार्जिन :

अ. एक सावधगिरीचा उपाय म्हणून, सोन्याच्या दागिन्यांवर कर्ज देणाऱ्या बँकांना (सोन्याच्या दागिन्यांच्या तारणावर बुलेट रिपेमेंट कर्जासह) कर्ज ते-मूल्य (LTV) प्रमाण हे खालीलप्रमाणे राहिल.

१. रुपये २.५० लाखापर्यंतचे कर्जाकरीता मर्यादा एकूण LTV मूल्यांकनाचे ७८ % चे वर असू नये,
२. रुपये २.५० लाखाचे वर ते रुपये पाच लाखापर्यंत ७३ % पेक्षा जास्त नसावे,
३. रुपये पाच लाखाचे पुढे एकूण LTV चे ६८ % चे पुढे असू नये.

उदा. रुपये एक लाख बँक दरानुसार येणारे मुल्यांकन गृहीत धरून

कर्ज रक्कम	मुल्यांकन	किती टक्के	कर्ज रक्कम
रु. २.५० लाख पर्यंत	१,००,०००.००	७८%	७८,०००.००
रु. २.५० लाख पुढे ते रु.५.०० लाख पर्यंत	१,००,०००.००	७३%	७३,०००.००
रु ५.०० लाखाचे पुढे	१,००,०००.००	६८%	६८,०००.००

शाखेने सोने तारण बुलेट पेमेंट कर्जावरील व्याज त्वरित व्याज वसूल करावे. कोणत्याही परिस्थितीत कर्ज खात्यात जमा झालेले व्याज डेबिट करून मार्जिन कमी करू देऊ नये.

आ. सोन्याच्या दागिन्यांचे हॉलमार्किंग दागिन्यांमध्ये वापरल्या जाणाऱ्या सोन्याची कॅरेटेज, बारीकपणा आणि शुद्धता याची खात्री देते. अशा हॉलमार्क केलेल्या दागिन्यांच्या सुरक्षेसाठी अँडव्हान्स देणे बँकेस अधिक सुरक्षित आणि सोपे वाटेल. हॉलमार्क केलेल्या दागिन्यांना प्राधान्य दिल्याने हॉलमार्किंगच्या पद्धतीला प्रोत्साहन मिळण्याची शक्यता आहे जे ग्राहक, कर्जदार आणि उद्योगाच्या दीर्घकालीन हिताचे असेल. म्हणून, दागिन्यांवर अँडव्हान्स देण्याचा विचार करताना शाखेने हॉलमार्क केलेल्या दागिन्यांचे फायदे लक्षात घेऊन वरील प्रमाणे मार्जिन निश्चित केले आहे.

इ. परतफेड क्षमता : रुपये २.५० लाखापर्यंत सोने तारण कर्जाबाबत परतफेड क्षमता, विनियोग पहिले नाही तरी चालू शकेल. मात्र रुपये २.५० लाखापुढील कर्ज रक्कम मंजूर करणेपुर्वी आपणास खालील कागदपत्रांची पूर्तता करणे आवश्यक राहिल :-

१. घोषणापत्र
२. उत्पन्नाची कागदपत्रे, परतफेड क्षमता
३. विनियोगाची कागदपत्रे / कोटेशन
४. व्यावसायिक असल्यास उद्यम आधार दाखला
५. सिबिल दाखला

8. दागिने परत करणे :

- खात्यात देय असलेल्या व्याजासह मुद्दलाची परतफेड केल्यानंतर खाते बंद करावे आणि दागिने कर्जदाराला परत केले पाहिजेत आणि दागिने मिळाल्याची पावती म्हणून त्याची पावती ताब्यात घेतली पाहिजे.
- रजिस्टर मध्ये खातेदाराची सही घ्यावी आणि आपली सही करावी.
- तिजोरीमधून पिशवी काढताना अधिकारी आणि कॅशियर यांनी संयुक्तपणे चावीचा वापर करावा (परस्पर आपली चावी दुसऱ्यास देवू नये).
- पिशवी शाखाधिकारी आणि खातेदार यांचे समक्ष उघडावी आणि पावतीवर नमूद केलेले दागिने पाहून खातेदारास देण्यात यावेत.
- खाते बंद झाल्याबद्दल रजिस्टर मध्ये नोंद करावी.
- कर्जदार कर्जदार/कायदेशीर वारसांना त्याच दिवशी तारण म्हणून ठेवलेली पात्र तारण परत करेल किंवा परत करेल, परंतु कोणत्याही परिस्थितीत, कर्जाची पूर्ण परतफेड किंवा परतफेड झाल्यानंतर जास्तीत जास्त सात कामकाजाच्या दिवसांपेक्षा जास्त कालावधी नाही.

9. भाग प्रकाशन :

कर्जाच्या अंशतः परतफेडीवर दागिन्यांची अंशतः परतफेड करण्याची परवानगी देताना, उरलेल्या दागिन्यांची किंमत खात्यात विहित केलेल्या मार्जिनसह थकबाकी भरण्यासाठी पुरेशी आहे याची काळजी घेतली पाहिजे.

10. तृतीय पक्षांना वितरण :

शक्यतो खातेदाव्यतिरिक्त सोन्याचे दागिने अन्य व्यक्तीस देवू नयेत. मात्र ऐन प्रसंगी जेव्हा दागिने तृतीय व्यक्तीस दिले जातात तेव्हा कर्जदाराकडून अधिकारपत्र आणि त्यानंतर कर्जदाराची पुष्टी मिळवावी. अधिकारपत्रात कर्जदाराने हमीपत्र लिहिले पाहिजे, ज्यामध्ये दागिने त्यामध्ये नामांकित व्यक्तीस दिल्याने उद्भवणाऱ्या वाद किंवा नुकसानाच्या बाबतीत बँक कोणत्याही जबाबदारीपासून मुक्त होते. तृतीय व्यक्तीची पावती अधिकारपत्रावर तसेच सुवर्ण कर्ज खात्यात मिळवावी.

11. थकबाकी झाल्यावर :

जेव्हा कर्जदाराने देय तारखेला कर्ज परतफेड केली नाही, तेव्हा त्याला निर्दिष्ट वेळेत कर्ज परतफेड करण्याचे आवाहन करणारी सूचना द्यावी आणि जर कोणताही प्रतिसाद मिळाला नाही, तर नोंदणीकृत पोस्टाने कर्जदाराला एक स्मरणपत्र पाठवावे ज्यामध्ये दागिन्यांचा लिलाव केला जाईल आणि बँकेच्या थकबाकीच्या तुलनेत विक्रीची रक्कम समायोजित केल्यानंतर, उर्वरित रक्कम, जर असेल तर, कर्जदाराला त्याच्या पावतीवर दिली जाईल.

12. दागिन्यांची पुनर्प्रतिष्ठा :

दागिन्यांच्या पुनर्गठनासाठी बँकांनी कर्ज देणे योग्य नाही कारण सावकारांना वित्तपुरवठा करण्यासाठी या सुविधेचा गैरवापर होण्याची शक्यता असते, जी एक इष्ट कृती नाही.

13. विमा :

बँकेकडे तारण ठेवलेले दागिने चोरीच्या जोखमीपासून रोखण्यासाठी मूल्यांकन केलेल्या मूल्यासाठी विमाकृत असले पाहिजेत. जर बँकेने तारण ठेवलेले दागिने अग्निरोधक स्ट्रॉग रूममध्ये साठवले असतील तर त्यांना आगीपासून विमा काढण्याची आवश्यकता असू शकत नाही. रोख रक्कम, दागिने आणि इतर मौल्यवान वस्तू आणि सर्व प्रकारच्या जोखमींना कव्हर करणारी ब्लॅकेट विमा पॉलिसी बँकेने घेतलेली आहे.

14. पडताळणी :

- सोने/चांदीचे दागिने असलेल्या पॅकेटची संयुक्त संरक्षकाव्यतिरिक्त शाखाधिकारी किंवा मुख्य कार्यालयातील अधिकाऱ्याकडून अचानक पडताळणी करावी आणि आवश्यक तपशीलांसह ते वेगळ्या रजिस्टरमध्ये नोंदवावे. काही वेळेस दागिन्यांची सत्यता तपासणेकरीता खातेदाराची उपस्थिती अनिवार्य राहिल.
- अंतर्गत लेखापरीक्षणाचा भाग म्हणून, शाखेमध्ये तारण ठेवलेल्या सोन्या-चांदीच्या तारणाची वेळोवेळी अचानक पडताळणी करावी आणि त्याची नोंद ठेवावी. कर्ज करारात कर्जदाराची संमती मिळविण्यासाठी एक कलम समाविष्ट केला पाहिजे ज्यामध्ये कर्जाच्या कालावधीत त्यांच्या अनुपस्थितीतही तारण पात्र तारणाची तपासणी करणे समाविष्ट आहे. कर्ज मंजूर करताना कर्जदाराला ही बाब विशेषतः कळवली पाहिजे.

15. दागिने हरवल्यास :

तारण ठेवल्यानंतर, सोने किंवा चांदी तारण वस्तू हरवल्यास आणि अंतर्गत लेखापरीक्षणा दरम्यान किंवा परतफेड करताना किंवा तारणाच्या लिलावाच्या वेळी आढळून आलेल्या प्रमाण किंवा शुद्धतेमध्ये कोणताही बिघाड किंवा तफावत आढळल्यास, त्याची नोंद केली जाईल आणि कर्जदार/कायदेशीर वारसांना त्वरित कळवली जाईल. पॉलिसी किंवा एसओपीनुसार परतफेड किंवा भरपाई करण्याची प्रक्रिया देखील कर्जदार/कायदेशीर वारसांना कळवली जाईल.

16. लिलाव प्रक्रियेत पारदर्शकता :

- बँकेने कर्जदाराला/कायदेशीर वारसांना, लागू असल्यास, कर्जाची परतफेड करण्यासाठी किंवा निकाली काढण्यासाठी उपलब्ध असलेल्या संपर्क माध्यमांद्वारे पुरेशी सूचना द्यावी.
- दोन्ही परिस्थितींमध्ये सूचनेची प्रत आणि त्याची पावती रेकॉर्डवर ठेवली पाहिजे.

- जर कर्जदाराला सर्वोत्तम प्रयत्न करूनही आणि सार्वजनिक सूचना जारी केल्यानंतरही कर्जदार/कायदेशीर वारसांना शोधण्यात अयशस्वी झाले, तर सार्वजनिक सूचना जारी झाल्यापासून एक महिन्याचा कालावधी उलटून गेला असेल तर तो लिलावात पुढे जाऊ शकतो.
- शाखेने एक पारदर्शक लिलाव प्रक्रिया राबवावी, ज्यामध्ये इतर गोष्टींबरोबरच, किमान दोन वर्तमानपत्रांमध्ये, एक प्रादेशिक भाषेत आणि दुसरे राष्ट्रीय दैनिकात जाहिराती देऊन जनतेला लिलावाची घोषणा करणे समाविष्ट असेल.
- तारण पात्र तारण कर्जदाराकडून केवळ आवश्यक अनुभव आणि/किंवा प्रशिक्षण असलेल्या त्याच्या कर्मचाऱ्यांद्वारे किंवा कर्जदाराने त्याच्या धोरणानुसार पॅनेलवर नियुक्त केलेल्या लिलावकर्त्यांद्वारे लिलाव केला जाईल. ज्या प्रकरणांमध्ये कर्जदाराकडून त्यांच्या कर्मचाऱ्यांद्वारे लिलाव केले जातात, तेथे प्रादेशिक/नियंत्रक अधिकाऱ्यांकडून नियतकालिक आधारावर अचानक भेटी, अंतर्गत ऑडिट अंतर्गत कव्हर इत्यादी आवश्यक सुरक्षा उपाय केले जातील.
- शाखेने लिलावाच्या वेळी सोने आणि चांदीच्या तारणासाठी राखीव किंमत जाहीर करावी, जी त्याच्या सध्याच्या मूल्याच्या ९० टक्क्यांपेक्षा कमी नसावी.
- परंतु जर लिलाव दोनदा अयशस्वी झाले तर, त्याच्या सध्याच्या मूल्याच्या ८५ टक्क्यांपेक्षा कमी नसलेली राखीव किंमत स्वीकारली जाईल.
- पहिला लिलाव प्रत्यक्षरित्या त्याच जिल्ह्यात आयोजित केला जाईल जिथे कर्ज देणारी शाखा आहे. तथापि, पहिला लिलाव अयशस्वी झाल्यास, कर्ज देणारा कंपनी लगतच्या जिल्ह्यात लिलाव करू शकतो किंवा ऑनलाइन लिलाव करू शकतो.
- धोरणानुसार, बँकेचे किंवा त्याच्या संबंधित शाखांनी, कर्मचारी यांनी लिलावात सहभागी होऊ नये जेणेकरून हितसंबंधांचा कोणताही संभाव्य संघर्ष होणार नाही.
- लिलावानंतर, शाखेने लिलावात मिळालेल्या किंमतीची आणि कर्जदार/कायदेशीर वारसांना समायोजित केलेल्या देयकांची संपूर्ण माहिती देणे अनिवार्य आहे.
- सोने किंवा चांदीच्या तारणाच्या लिलावातून अतिरिक्त रक्कम, जर असेल तर, संपूर्ण लिलाव रक्कम मिळाल्याच्या तारखेपासून जास्तीत जास्त सात कामकाजाच्या दिवसांच्या आत कर्जदार/कायदेशीर वारसांना परत केली जाईल.
- कर्ज कराराच्या अटीनुसार कर्ज देणारा तोटा, जर असेल तर, भरून काढू शकतो.

17. भरपाई :

- कर्जाच्या कालावधीत कर्जदाराने तारण ठेवलेल्या पात्र तारणाचे कोणतेही नुकसान केल्यास, दुरुस्तीचा खर्च शाखाधिकारी यांनी उचलावा. तारणासाठी पात्र तारण हरवल्यास आणि/किंवा अंतर्गत लेखापरीक्षणादरम्यान किंवा तारण परत करताना किंवा लिलावाच्या वेळी आढळलेल्या प्रमाण किंवा शुद्धतेतील बिघाड किंवा विसंगतीमुळे उद्भवणारे कोणतेही नुकसान झाल्यास, कर्जदार कर्जदार/कायदेशीर वारसांना योग्य भरपाई देतील.
- पूर्ण कर्जफेड किंवा कर्जाची परस्पर समजुतीने निकाली काढल्यानंतर जामीन ठेव (प्लेज्ड कोलॅटरल) परत देण्यात विलंब झाल्यास, आणि तो विलंब कर्जदाराकडून नव्हे तर कर्जदार संस्थेकडून झाल्यास,

अशा विलंबासाठी कर्जदार संस्था कर्जदार/कर्जदाराचे कायदेशीर वारस (legal heir) यांना सात दिवसांच्या कालमर्यादेनंतर प्रतिदिन ₹5,000 च्या दराने नुकसान भरपाई देणे बंधनकारक आहे.

- जर विलंब कर्जदार संस्थेमुळे झाला नसेल, तर संस्थेने कर्जदार/कायदेशीर वारस यांना विलंबाचे कारण स्पष्ट करून कळवणे आवश्यक आहे.
- पुढे, जर कर्जदार/कायदेशीर वारस यांनी पूर्ण कर्जफेडीनंतर जामीन ठेव परत मिळवण्यासाठी संस्थेशी संपर्क साधलेला नसेल, तर कर्जदार संस्थेने वेळोवेळी पत्र, ई-मेल किंवा एसएमएसच्या माध्यमातून (जर ई-मेल आणि मोबाईल क्रमांक संस्थेकडे नोंदणीकृत असतील) कर्जदार/कायदेशीर वारस यांना स्मरण करून देणे आवश्यक आहे.
- या निर्देशानुसार देण्यात येणारी भरपाई कर्जदाराच्या कोणत्याही लागू कायद्यानुसार इतर कोणतीही भरपाई मिळविण्याच्या अधिकारांना बाधा आणणार नाही.

18. दावा न केलेले सोने आणि चांदीचे तारण :

- कर्जाची पूर्ण परतफेड किंवा परतफेड झाल्यापासून दोन वर्षांपेक्षा जास्त काळ कर्जदाराचे बँकेकडे असलेले तारण सोने किंवा चांदीचे तारण हक्क नसलेले मानले जाईल. अशा हक्क नसलेल्या सोने आणि चांदीच्या तारणाच्या बाबतीत कर्जदार/कायदेशीर वारस कुठे आहेत हे शोधण्यासाठी बँक वेळोवेळी विशेष मोहिमा राबवेल.
- दावा न केलेल्या सोन्या-चांदीच्या तारणाचा अहवाल ग्राहक सेवा समिती किंवा संचालक मंडळाकडे, जसे असेल तसे, सहामाही अंतराने पुनरावलोकनासाठी सादर केला जाईल.

19. इतर सूचना :-

- बँकेने सोने किंवा चांदीच्या तारणावर कर्ज देण्याचे अवास्तव दावे असलेल्या दिशाभूल करणाऱ्या जाहिराती देण्यापासून परावृत्त करावे.
- बँकेने हे सुनिश्चित करावे की पात्र तारणावर कर्ज मिळवण्यासाठी आणि/किंवा वसूल करण्यासाठीच्या सर्व व्यवस्था आउटसोर्सिंग आणि वसूलीच्या पद्धतींवरील लागू मार्गदर्शक तत्वांचे पालन करतात.
- बँक सामान्यतः कर्जदाराच्या बँक खात्यात कर्ज वाटेल.
- बँक हस्तांतरणाच्या बाबतीत, कर्जदात्याने खात्री करावी की:

अ. कर्जाचे वाटप कर्जदाराच्या खात्यात केले जाते, तृतीय-पक्षाच्या खात्यात नाही आणि

आ. कर्जाची सेवा, परतफेड इत्यादी कामे कर्जदाराकडून थेट कर्जदाराच्या बँक खात्यात केली जातात, कोणत्याही तृतीय पक्षाच्या पास-थू खात्याशिवाय किंवा पूल खात्याशिवाय.

- एकाच कर्जदाराला किंवा संबंधित कर्जदारांच्या गटाला एकाच वेळी अनेक कर्जे देणे गैरव्यवहार होण्याची आणि फसवणूक होण्याची शक्यता असते. परिणामी, अशा पद्धतीचे कठोर अंतर्गत लेखापरीक्षण आणि पर्यवेक्षी तपासणी केली जाईल.

मुख्य कार्यकारी अधिकारी